



1 Nadaljevanje stanovanjskega tkiva 2 Bivanje ob vrtu 3 Restavracija 4 Stanovanjska skupnost Jug 5 Atrij prostora za sodelo 6 Prostor za sodelo 7 Kulturna dvorana 8 Atrij trgovine 9 Stanovanjska skupnost Sever 10 Živilska trgovina 11 Predvideno novo stanovanjsko tkivo

Situacija posega na območje Centra Vič

Gremo v Trgovino!

Idejna zasnova družbenega generatorja na primeru prenove nakupovalnega centra Vič v Ljubljani

Nakupovalni prostori so se že od samega začetka trgovanja spreminjali. Od srednjeveških tržnic, pokritih nakupovalnih galerij, pa do izoliranih skatelnih nakupovalnih centrov. Usmeritev v porazi spletnega nakupovanja, iskane lokalnih pridelkov in obiskovanje manjših trgovin so se s pandemijo še dodatno pospešili. Z novimi načini nakupovanja se model velikih nakupovalnih centrov že nekaj časa umika, ostaja pa vprašanje, kaj napraviti s temi hitro zgrajenimi strukturami.

Naloga v prvem delu skozi kronološki pregled nakupovalnih prostorov raziskuje razvoj do današnjih trgovskih centrov. Ustavi se pri razmisleku očeta nakupovalnih centrov, Victora Gruena, ki si je le zamislil kot mestna središča z mešanim programom.

Skozi analizo prodajnih površin z živili na območju prestolnice naloga ustvari pregled prodajnih prostorov in njihovo vpetost v neposredno okolico. Pri tem se opira na javno dostopne podatke in s programsko opremo QGIS analizira njihovo pozicijo v mestu ter namensko rabo okolice v kateri se nahajajo. Nabor vseh živilskih trgovin analizira glede na zastopanost po znamkah, različne velikostne razrede in spremljajoče programe ter razpisa tipologije trgovin, ki jih ovrednoti glede na njihovo ogroženost v prihodnosti.

Poleg vprašanja o prihodnosti živilskih trgovin pa se naloga sprašuje tudi o pomenu kakovitnega bivanja - ga določajo le tehnične smernice ali še kaj več. Čeprav se že sama ideja o dostopnem stanovanju pogosto zdi kot pravilnica, je pri zagotavljanju slednjih pomembno, da nam njihovo okolje ponuja tudi možnost socialne opore. V vse bolj digitalnem svetu je to še bistvenejše za starajočo se populacijo, ki je vse pogosteje odrinjena na rob in osamljena. Bivanje v skupnosti, tako v predmestju kot mestu se ponuja kot ena izmed možnih rešitev. S tem naloga raziskuje različne oblike bivanja v skupnosti mladih, družin in starejših prebivalcev. Analizira primere iz tujine tako združuje kot socialne gradnje različnih tipologij s poudarkom na skupnosti in oblikovanju prostorov med javno in zasebno sfero.

Naloga na primeru trgovskega Centra Vič prikaže transformacijo konsumeristično usmerjenega nakupovalnega centra sedanosti v družbeni generator, ki z dodajanjem bivanjskega, poslovnega in kulturno zabavnega programa usmeri fokus na ojačevanje medsebojnih odnosov in ustvarjanje udobnega bivalnega okolja.

Victor Gruen, ki se je pred drugo svetovno vojno iz Evrope preselil v Severno Ameriko, je z željo poustvarjanja živahnih dunajskih ulic v novonastalih suburbijah zasnoval idejo o prvih mešanih urbanih centrih. Ti naj bi ameriškim suburbijam nudili "tretni prostor", kot ga definira sociolog Roy Oldenburg, ki omogoča neformalna srečanja in daje občutek pripadnosti skupnosti, ki ga v razpršeno poseljeni suburbiji primanjkuje.

Prvi pomemben korak v njegovi ideji je bil odmak avtomobila in ustvarjanje območja za pešce. S tem prostor postane uporabnikom prijaznejši, ti pa tam posledično preživijo več časa. Dobro načrtovane površine naj bi vključevale več manjših trgov, površin zasadih in sprejemalnih poti. Centri morajo po Gruenu postati več kot le prostor konsumerizma in ureditveni svoj družbeni potencial. S tem namenom poleg trgovskega centra umesti še druge programe: stanovanja, šole, pisarne, zdravstvene ambulante in parke in ustvarja malo mestno središče. Dobro načrtovano središče naj bi zbudilo močan občutek pripadnosti skupnosti, za katero je načrtoval tudi prostore, ki so dostopni izven delavnika nakupovalnega centra. Ti vključujejo avditorij, sobe za sestanke in predstavitve, manjšo kuhinjo.

Gruen je ob upoštevanju opisanih točk oblikoval živahen center tudi ob nedeljah in praznikih, ko bi se ljudje sprehajali po ulicah, si ogledovali izložbe,

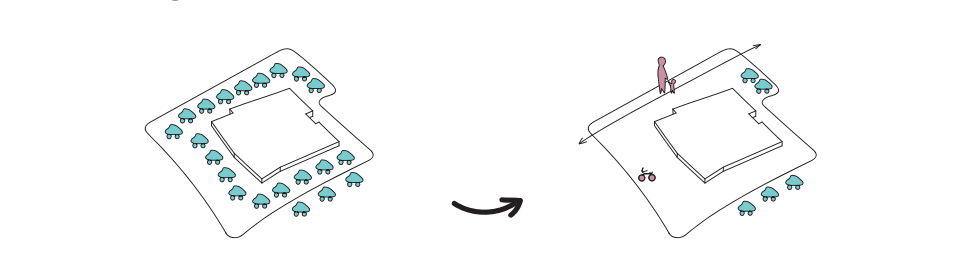
uživali v umetniških razstavah, posedali v kavarnah in se sproščali v parkih. Pri načrtovanju se je prav tako

oziral na vse starostne skupine; odraslim je namenil kulturne dvorane, mladostnikom prostore za krožke, kot sta ples in glasba, najmlajši pa naj bi svoj prostor našli v zabaviščnih parkih. 1965 je po Gruenovih načrtih res začel rasti prvi urbani center, a se je ta zaradi pomanjkanja finančnih sredstev po gradnji nakupovalnega središča in obdajajočega parkirišča ustavil. Stanovanja, šole in parki niso bili nikoli zgrajeni, konsumeristična škala sredi asfalta pa je postala zgled za gradnjo številnih novih centrov po svetu. Današnji centri predstavljajo vse, kar se je Gruen trudil spreminjati, a z njihovim propadom se ponuja možnost za vzporedno Gruenove ideje.

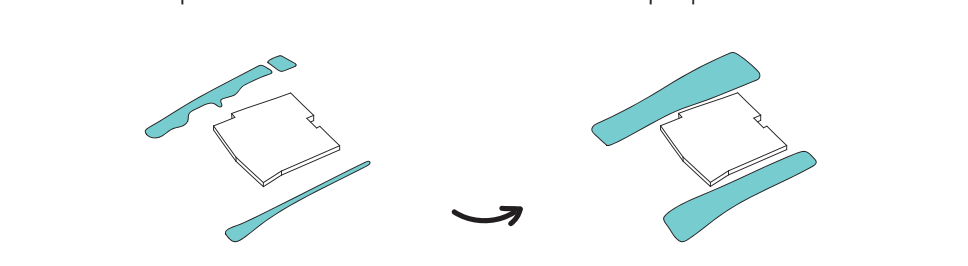


Southdale Center, Victor Gruen Associates, 1956

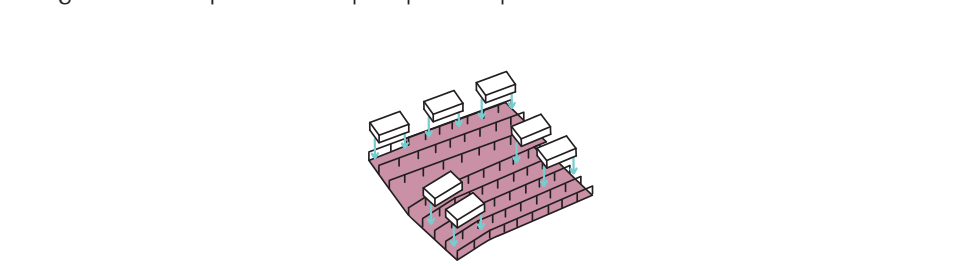
Trgovski center → Družbeni center



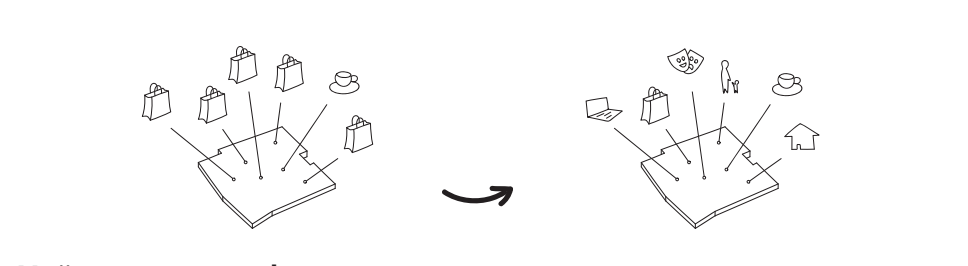
Ureditev prometa in poti
Center Vič je trenutno obdan z obširnimi parkiriščem, ki za pešce in kolesarje predstavlja neprijetno okolje. Avtomobili se umaknejo na rob, preko območja centra Vič pa se vzpostavijo nove peš in kolesarske poti, predvsem v severni delu. Območje dobi tudi novo točko BickelLJ za boljše povezanost.



Ureditev javnih in zelenih površin
Zeleni obrečni pas v severnem delu se razširi in uredi ter tako vzpostavi vezno linijo v smeri vzhod - zahod. Razširjeni pas vzpostavi urejen javni prostor. Prav tako se okrepi zeleni pas na jugu, ki poveča mejo z industrijsko cono in ustvari boljše pogoje za bivanje. Veliko površino obdajajočega parkirišča zamenjajo zelene površine, namenjene pešcem in kolesarjem. Ustvarjajo varno območje za igro otrok in javno dostopen prostor prebivalcem iz centra in okolice.



Ohranjanje obstoječega
Glavni konstrukcijski elementi obstoječega objekta se ohranijo, vsi nadaljnji posegi pa obstoječo konstrukcijo dopolnjujejo in je ne obremenjujejo dodatno. Med obstoječe konstrukcijske elemente so novi elementi vstavljeni, pri izboru materialov pa se ta osredotoča na les, ki predstavlja manjšo obremenitev obstoječega in hkrati bolj trajnostno rešitev.



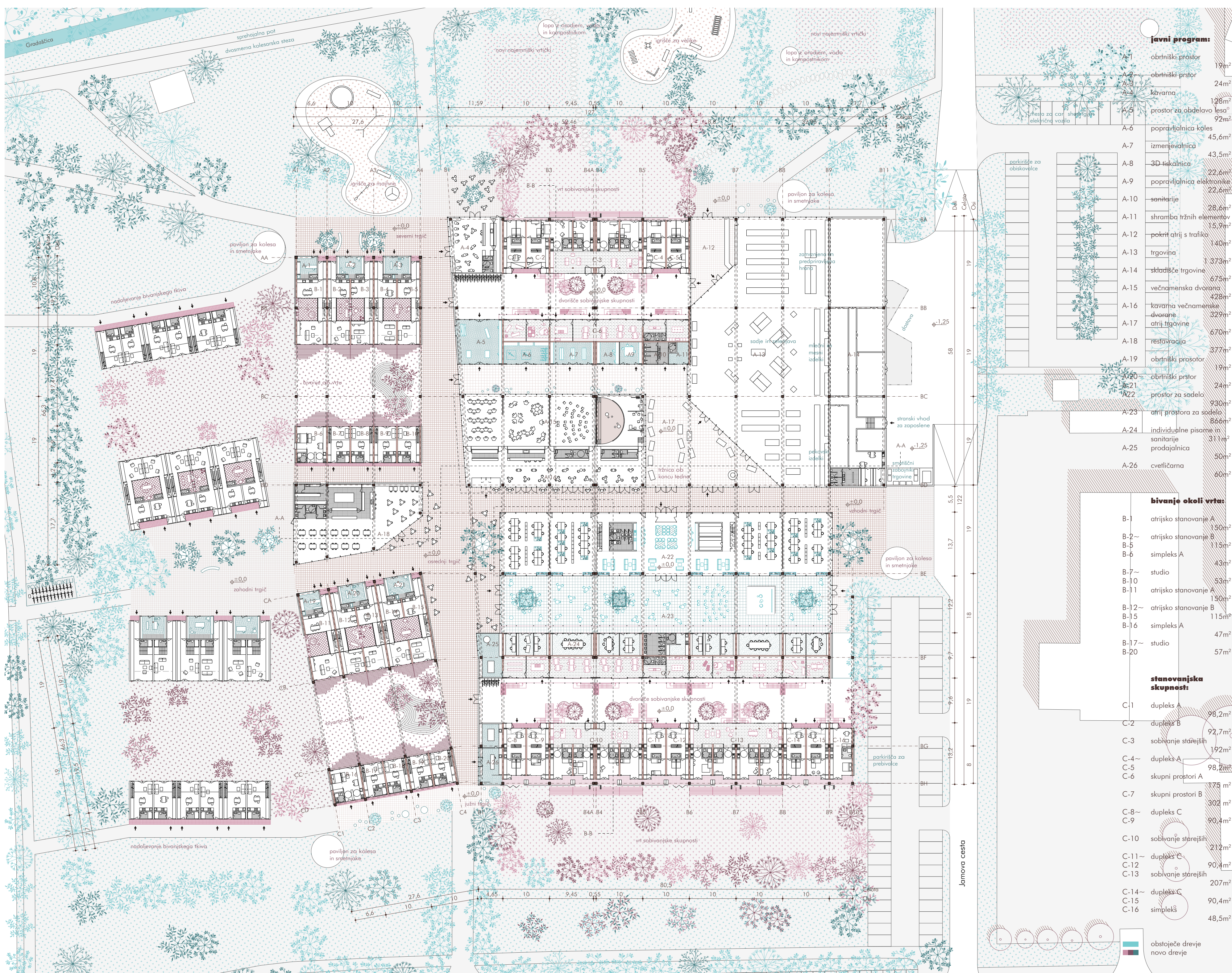
Mešana programska zasnova
Del trgovskega programa, ki ljudi spodbuja le k potrošnji, zamenja družbeno tvorni program. Stavba monoprogamske zasnove postane večprogramska: poleg trgovskega še z bivanjskim, poslovnim, kulturnim in gostinsko kavarniškim programom. Večji del bivanjskega programa zasedajo stanovanjske skupnosti, ki v praksi povečujejo participacijo okolice in zvišujejo občutek pripadnosti. Z mešanjem programov območje pritegne različne skupine obiskovalcev v različnih delih dneva, s tem pa živost območja tekem celega dne.



Členitev volumna
Enoten volumen se členitvijo razpre in omogoča boljše bivanjske pogoje. S tem se ustvari preplet ulic in trgov različnih karakterjev. Pri tem je pomemben postopen prehod iz bolj javnih proti bolj zasebnim prostorom. Z gostoto stavbenega tkiva se ustvarja občutek mestnosti. Na večje ulice se odpirajo javni programi, preko dvorišč pa se vstopa v enote stanovanjske skupnosti. Javne ulice v notranosti objekta se preko manjših trgov razširjajo tudi na obdajajočo površino in center zvežejo z okolico.

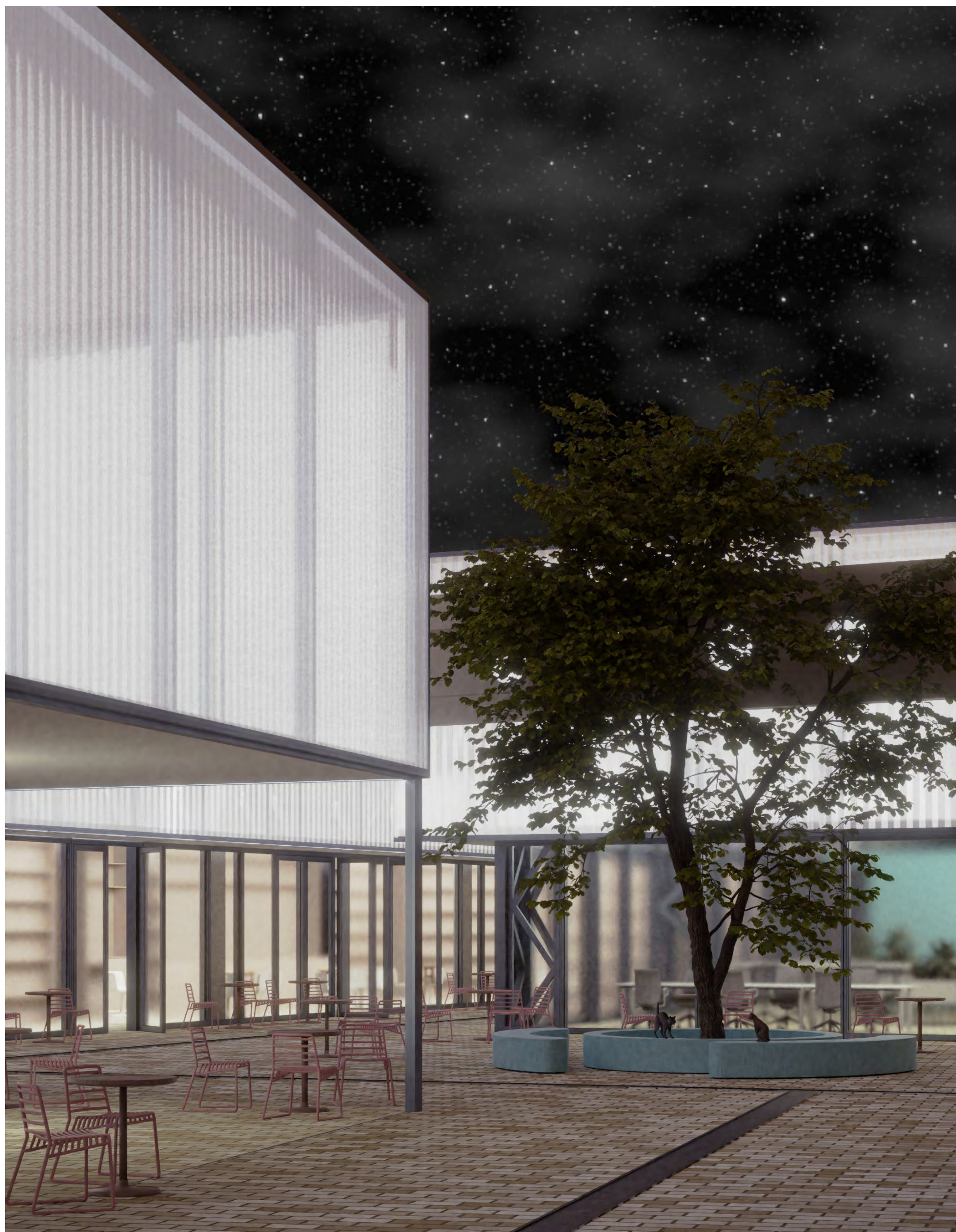


Možnost širitve
Na zahodni strani objekta se ponuja možnost nadaljevanja stanovanjskega programa proti obstoječi soseki. Sprememba namenske rabe območja centra daje tudi dobro spodbudo spremembi območja na vzhodnem delu, trenutno namenjenega gospodarskim dejavnostim. To območje se lahko programsko naveže na center in predvsem bolj odpre okoliskim prebivalcem.

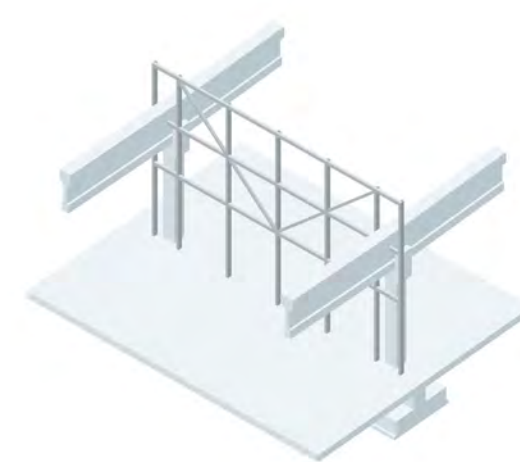


Situacija m 1:500

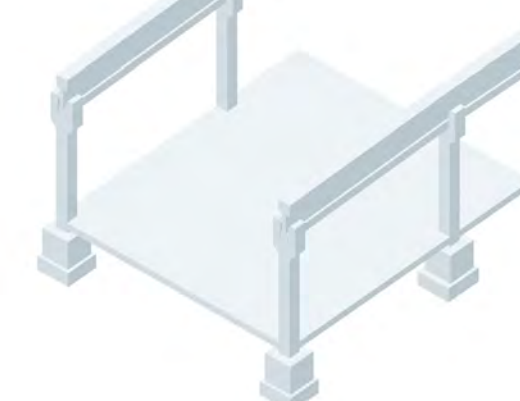
magistrsko delo
avtorica: Maruša Turnšek
mentor: Milija Zorc, univ. dipl. inž. arh.



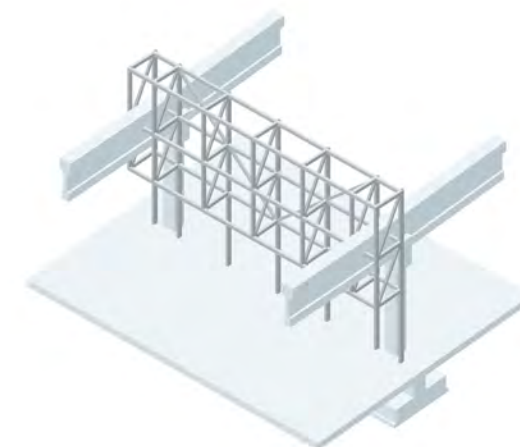
Stičišče glavnih osi



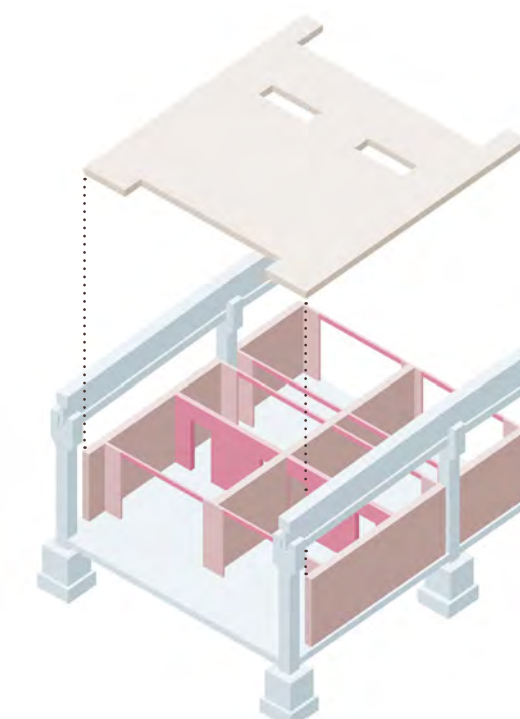
1 Jeklene vertikale ob liniji obstoječih armiranobetonskih stebrov na katere se pripenjajo.



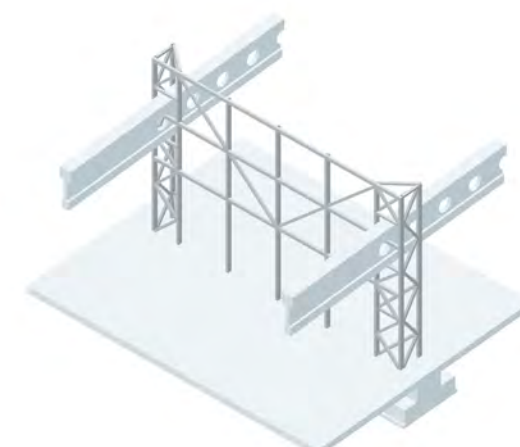
4 Obstoječa konstrukcija na rasuru 10m.



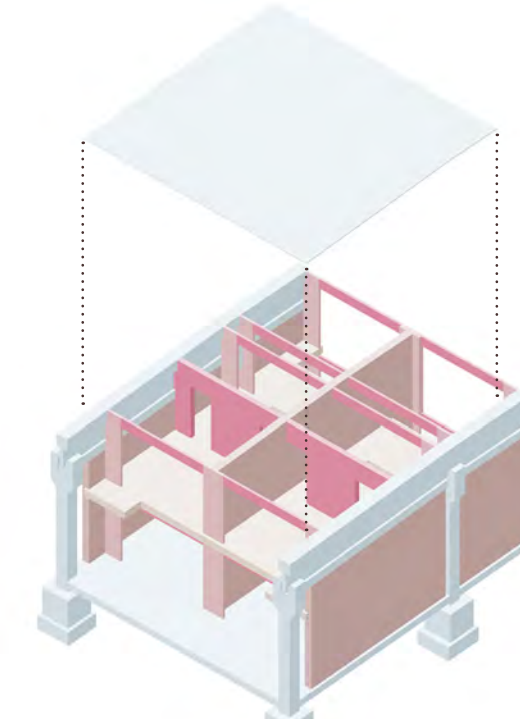
2 Zunanji sloj dvojne fasade se na primarno podkonstrukcijo pripenja na treh višinah.



5 Stenske CLT plošče v prečni smeri povezujejo lesena rebra in prečna stena. Nanje se nalaga medetalna CLT plošča.



3 Dodatne vertikale ulične fasade prostora za sedelo ojačajo podkonstrukcijo.



6 V nadstropju se lesena rebra nalagajo na prečne stenske elemente. (T)-plošče se nalagajo na obstoječo konstrukcijo.

Obstoječa konstrukcija prefabriciranih armiranobetonskih stebrov in preklad, ki potekajo v smeri sever-jug, je deljena v tri segmente med katerimi se z odkritjem strešne konstrukcije ponuja ulični prostor. Odkrite ulice niso regulirane z delovnim časom trgovskega programa in so dostopne ves čas in vsem, s tem zavzamejo pozicijo urejenega javno dostopnega prostora, ki ga širše območje Centra Vič potrebuje. Na stičišču ulic se ustvari manjše središče oziroma manjši trg, ki ga obdajajo aktivni programi: program sedela, kulturne dvorane in restavracije. Proti vzhodu se ustvari ulica do hrbtnega dela objekta, na katero se pripenja glavni vhod v atij in trgovino. S tem se ob širših ulicah zvršijo javni programi, ki združujejo prebivalce skupnosti in okoljske prebivalce.

Zaradi specifične obstoječega programa, ki je trgovsko središče, se večina ne-konstruktivnih elementov odstrani, ohranijo se le nosilni konstrukcijski. Projekt za potrebe novega programa (stanovanjski in javni program) v objekt vnese nov konstrukcijski sistem, ki se od obstoječega loči in se ne nanaša na njegovo nosilnost.

Obstoječa stavba razdeli na več zaključnih enot, ki so med sabo povezane z odprta ulica. V programu trgovine, prostora za skupno delo, kulturnega centra ter restavracije, je glavni konstrukcijski poseg dodajanje fasadnega sistema, v atriskem povezovalnem delu pa odstranitev prefabriciranih strešnih T-plošč, ki jih zamenja zasteklitev s točkovnimi odprtinami.

Bivanjski program sestavlja lesena konstrukcija, ki je vstavljena med obstoječe konstrukcijske elemente.

1 - 3 Fasadni sistem je prezočevana dvojna fasada, ki je v spodnjem delu zastekljena, v zgornjem pa prekrita s polikarbonatnimi ploščami. Jeklene vertikale škoflastnega profila povezujejo horizontalni jekleni elementi, v zgornji polovici pa jih v isti ravni povezujejo tudi diagonalni jekleni škoflastni profili. Zunanji sloj dvojne fasade se na jekleno konstrukcijo pripenja na višini horizontalnih prečk. Celotna ravnina je dodatno pritrjena na obstoječe armiranobetonske stebre.

Konstrukcijo ulične fasade prostora za sedelo na rasuru 10 m ojača dodatna jeklena vertikala škoflastnega profila, ki se z diagonalami povezuje z vertikalama.

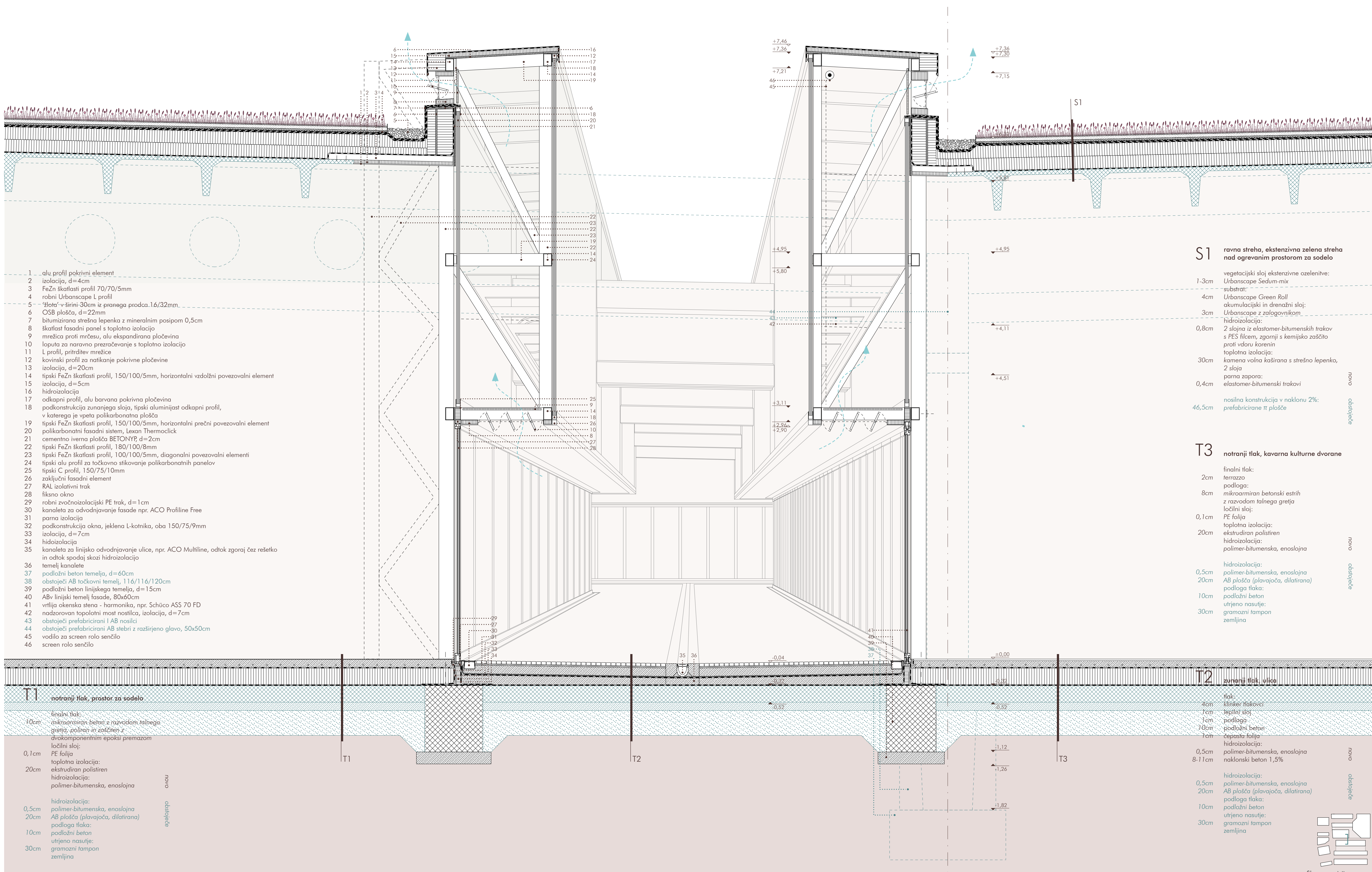
4 - 6 Konstrukcija bivalnih enot je zasnovana iz lesenih vertikalnih in horizontalnih elementov križno lepjenih plošč, ki so umeščeni med obstoječo betonsko konstrukcijo.

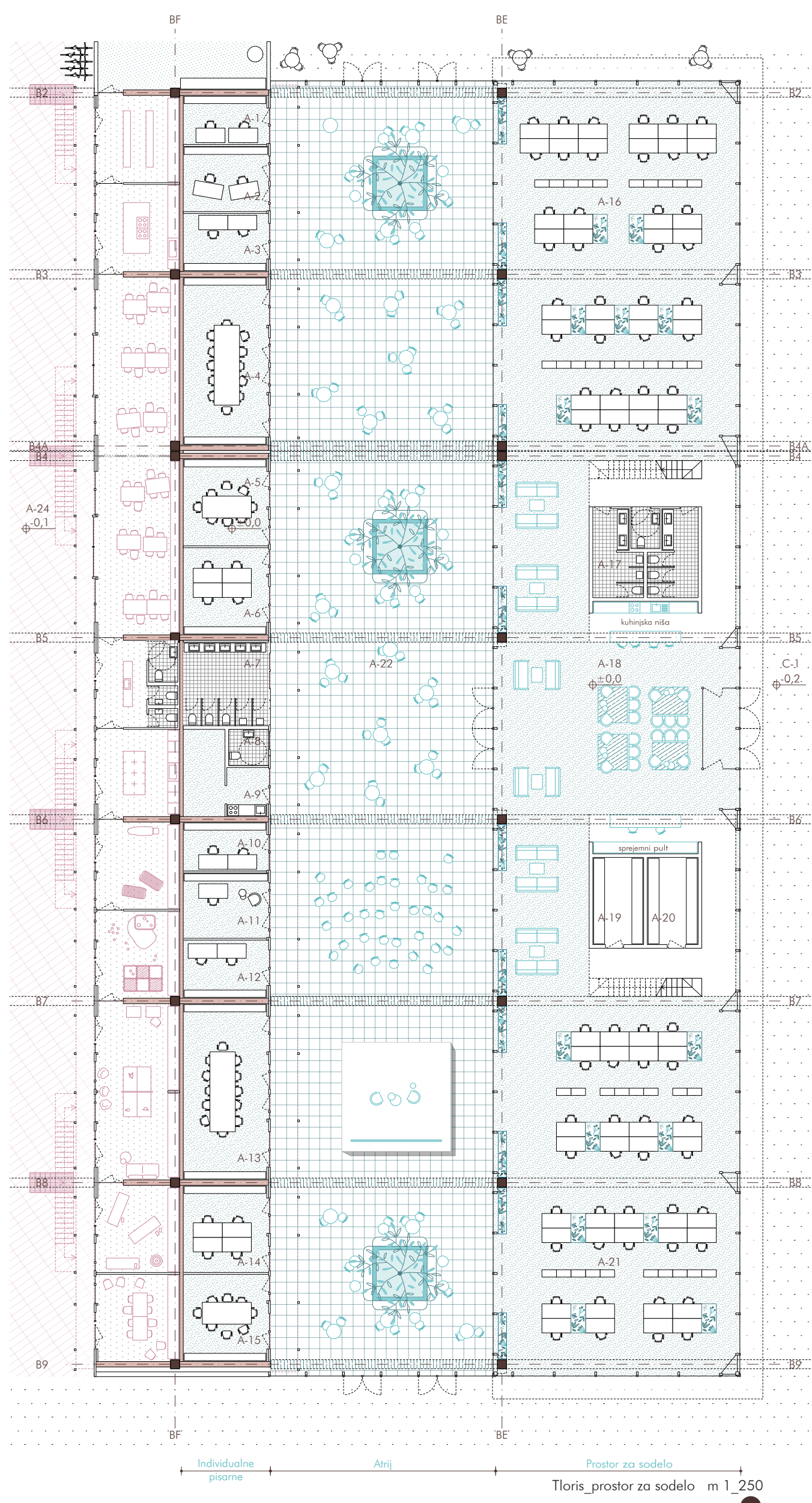
V liniji betonskih preklad na rasuru 10m se nahajajo stenske CLT plošče, nanje so položene križno lepjene horizontalne plošče. Stenske CLT plošče med seboj povezujejo lesena rebra z razponom 5m.

Dodatno prečno tagost zagotavlja CLT stenska plošča, postavljena prečno na vzdolžni CLT stenski plošči. Povezovalna rebra se pojavljajo za fasado ter na vsaki strani obstoječega betonskega stebra, kjer je stenska CLT plošča prekinjena.

V nadstropju se lesena rebra na strani obstoječe konstrukcije ne nalagajo na stenske CLT plošče, pač pa na prečne CLT elemente, ki hkrati služijo kot stranske omar.

Sredinska stenska CLT plošča se na obeh straneh zaključí s prečnim širokim elementom, ki plošči dodaja stabilnost.





Tloris_prostor za sedelo m 1_250



Pogled v osrednji del prostora za sedelo

Prostor za sedelo

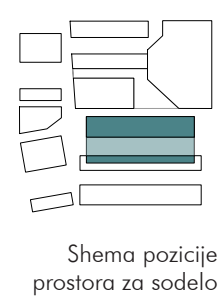
Prostor za sedelo sestoji iz treh različnih prostorskih enot. Prva, največja, je osrednji prostor za sedelo in je oblikovana osno simetrično. Glavni vhod se nahaja v sredini ulične fasade in vodi v sprejemni del. Tega obdajata dva volumna, Levi s sprejemnim pultom in desni s kuhinjskim. Oba volumna po stopnicah vodita tudi do manjše delovne površine na prvem nivoju. Za volumnom se na vsaki strani nadaljuje večji odprt pisarniški prostor. Osrednji prostor na drugi strani atrija dopolnjujejo manjše pisarne. Te obstajajo v treh velikostnih razredih. Fasada enote je sestavljena tako, da omogoča anostavno delitev na dve ali tri enote. Največje so namenjene privatnim sestankom večje skupine ljudi, srednje velike malo manjši skupini, najmanjše enote pa omogočajo individualno delo oziroma spletne sestanke v tistem okolju. Med osrednjim prostorom za sedelo in linijo pisarnj je umeščen večji zastekljen atrij. V toplejših mesecih se z osrednjim prostorom povezuje v celotni liniji preko odprtih drsnih vrat. Prostor je namenjen tudi dogodkom in predavanjem, ki se lahko dogajajo v sklopu prostora za sedelo ali zunanjih najemnikov.

individualne pisarne:

A-1	pisarna A	12,5m ²
A-2	pisarna B	16,5m ²
A-3	pisarna C	15m ²
A-4	pisarna E	43,5m ²
A-5	pisarna D	22,5m ²
A-6	pisarna D	22,5m ²
A-7	skupne sanitarije	22m ²
A-8	sanitarne za	4,5m ²
A-9	gibljive ovrhane	17,5m ²
A-10	čajna kuhinja, shranba	12,5m ²
A-11	pisarna A	16,5m ²
A-12	pisarna C	15m ²
A-13	pisarna E	45,5m ²
A-14	pisarna D	22,5m ²
A-15	pisarna D	22,5m ²
skupaj:		311m ²

skupni prostor:

A-16	prostor za sedelo	271m ²
A-17	sanitarni blok	27m ²
A-18	ovla	334m ²
A-19	iskalnica	13,5m ²
A-20	shrambeni prostor	13,5m ²
A-21	prostor za sedelo	271m ²
skupaj:		930m ²
atrij		66m ²



Shema pozicije prostora za sedelo

Stanovanjska skupnost

Pri organizaciji enot je bistvena njihova razporeditev vzdolž skupnega odprtega dvorišča. Nani so orientirani vsi vhodi tako v privatne enote kot tudi v skupne prostore. S tem se zagotavlja večja pogostost srečanja med prebivalci, ki je pomemben ključ pri oblikovanju skupnosti, in boljša povezanost s skupnim programom, ki omogoča lažje vključevanje. Vzdolž ene linije so nanašane individualne enote (dupleks in simpleks) ter enote bivanja starejših, vzdolž druge pa skupni prostori nad katerimi se nahajajo enote za skupnostno bivanje. Na zunanji strani enot se nahaja večji vrt, ki je lahko deljen na individualne pasove, prebivalci pa se lahko odločijo tudi za odstranitev meja in skupaj uživajo v večji površini.

Dupleks enota je dvostransko orientirana. V prilicnem delu se nahaja kuhinja in dnevni prostor orientiran na dvorišče, na drugi strani pa soba orientirana na zunanji vrt. Ta je lahko deljena tudi na dve manjši. Notranje stopnišče dopolnjuje tudi dostop preko zunanjega stopnišča. V nadstropju se v galeriji nahaja dnevni prostor, za sanitarno enoto pa soba s pogledom na vrt. Bivanje starejših je organizirano v skupine 4 - 6 oseb. Preko dvorišča se vstopa v skupni prostor s kuhinjskim in dnevno-bivalnim delom, iz tega v zasebne enote. V njih se nahaja sanitarna enota in čajna kuhinja ter sparno-bivalni

prostor z razgledom na vrt. Zunanji od 4 zasebnih enot imata tudi možnost različne. S tem se soba v prilici duplekske zmanjša, enota bivanja starejših pa poveča, tako da je soba primerne velikosti tudi za starejši par. Nad štirimi enotami bivanja za starejše se nahajajo simpleksi. Ti so z dnevno-bivalnim delom orientirani na dvorišče, za sanitarno enoto pa se nahaja spalni prostor orientiran na vrt.

Enote za skupnostno bivanje na nasprotni strani dvorišča se nahajajo nad skupnimi prostori. Osrednji del predstavlja obojestransko orientiran dnevno-bivalni del, ob straneh pa se nahajajo dve manjši sobi, sanitarne enote in dve večji sobi. Manjša soba z lastnim straniščem se lahko priključi bivalni enoti, lahko pa deluje tudi ločeno kot soba za goste ali dodatno soba. V prilici so nanašani skupni prostori. Zelo pomembna je skupna kuhinja z veliko jedilnico, saj je priprava skupnih obrokov pomemben del povezovanja skupnosti. K skupnim prostorom pa sodijo še pralnica in prostori, ki se po namembnosti lekom delovanja skupnosti spreminjajo glede na potrebe. Prebivalci jih lahko tudi oddajajo v najem zunanjim obiskovalcem. Bivalne enote so namenoma manjših površin, oblikovane kompaktno, saj lahko tako prebivalci uživajo v večjih površinah skupnega programa.

skupnostno bivanje starejših:

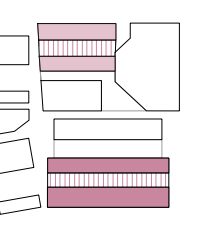
A-1	enota za starejšo osebo	28m ²
(od tega kopalnica)		4m ²
A-2	enota za starejšo osebo	28m ²
(od tega kopalnica)		4m ²
A-3	enota za starejšo osebo	28m ²
(od tega kopalnica)		4m ²
A-4	enota za starejšo osebo	28m ²
(od tega kopalnica)		4m ²
A-5	skupni prostor	95m ²
skupaj:		207m ²

dupleks:

A-6	dupleks prilijca	46m ²
A-7	dupleks nadstropje	41,5m ²
skupaj:		207m ²

multipleks:

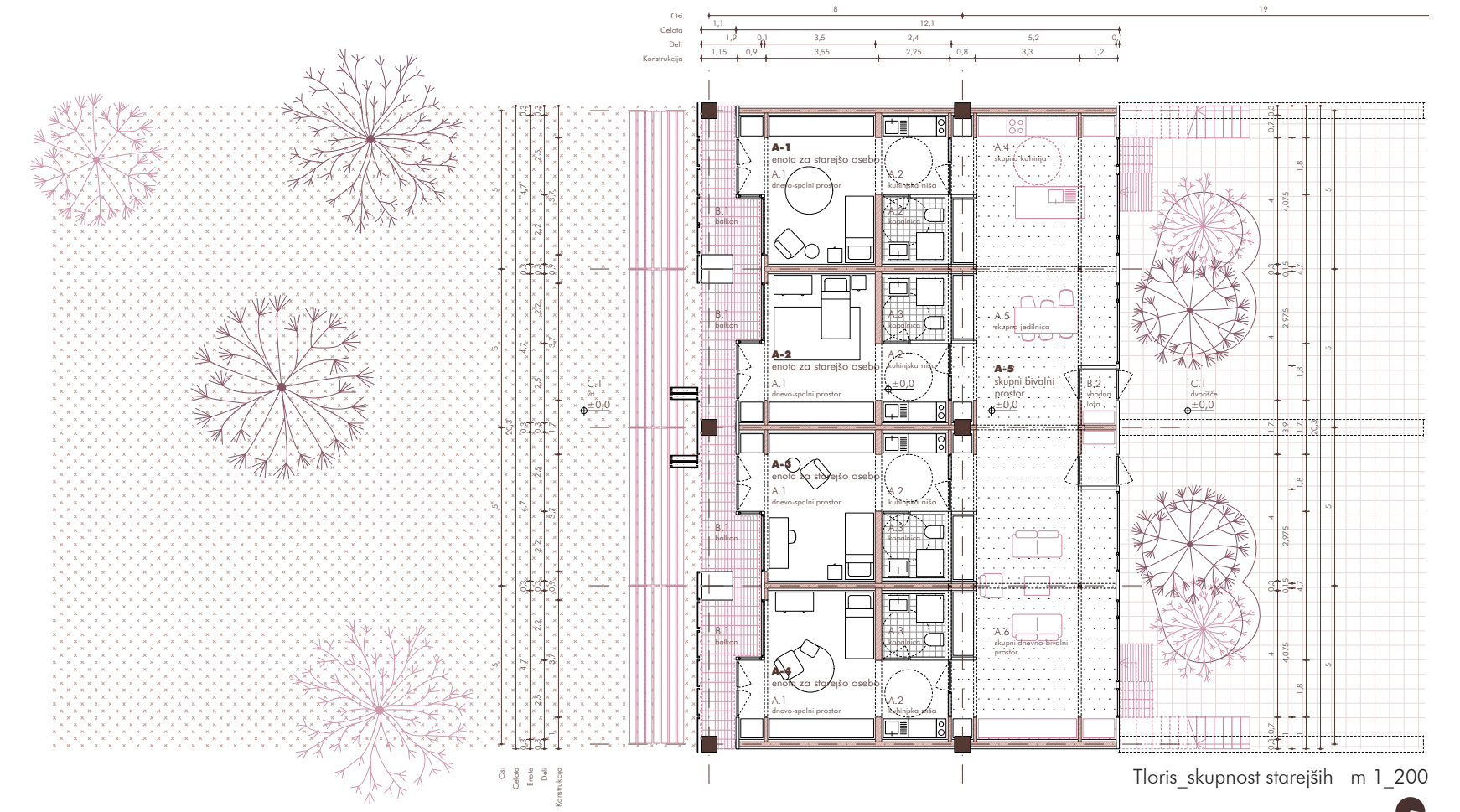
A-8	skupnostno bivanje A	86,5m ²
A-9	dodatna soba	7,8m ²
A-10	skupnostno bivanje B	78,7m ²



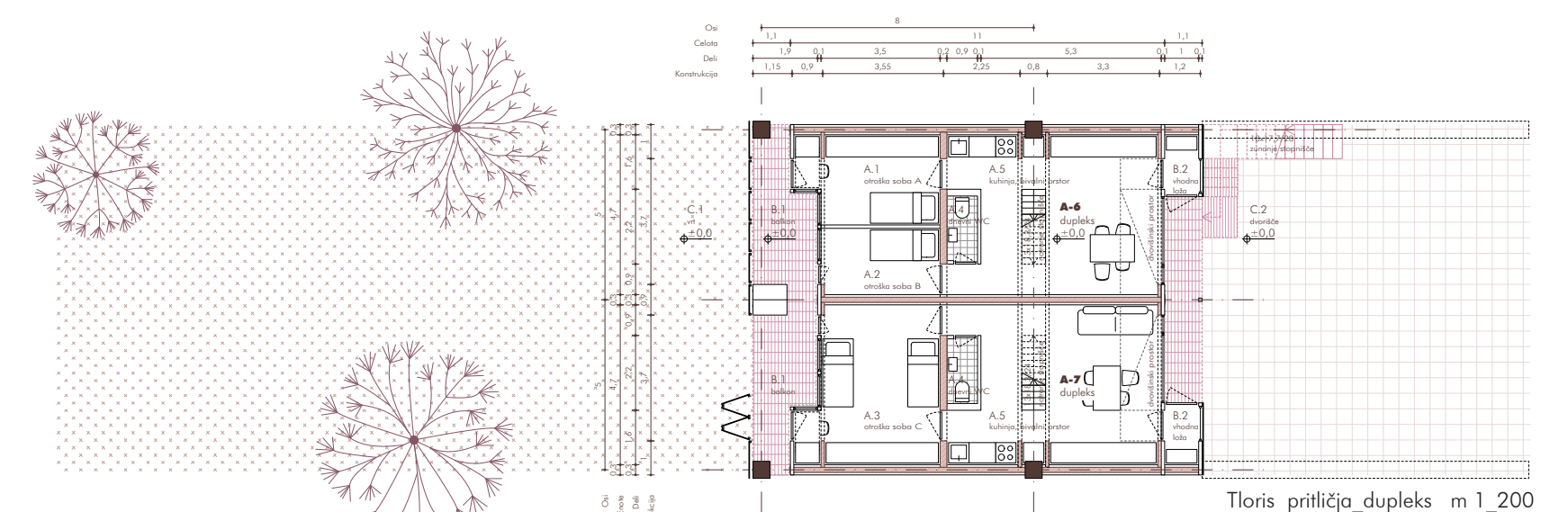
Shema pozicije stanovanjske skupnosti Sever in stanovanjske skupnosti Jug



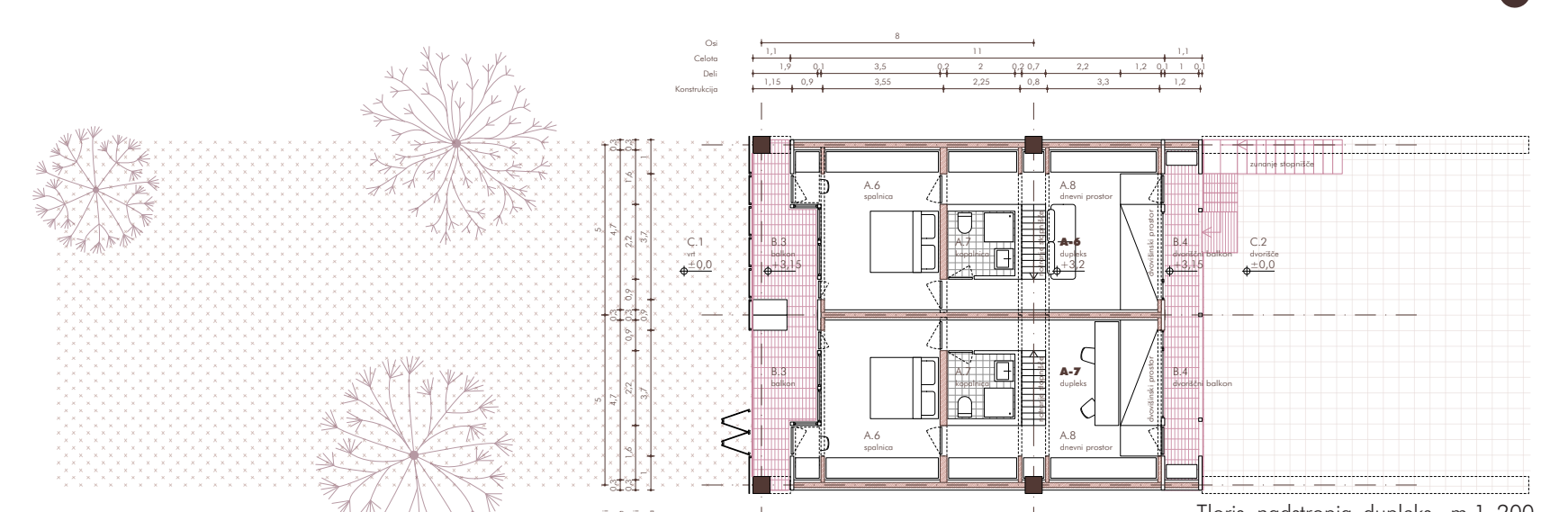
Na dvorišče stanovanjske skupnosti se v prilici pripenjajo skupni prostori



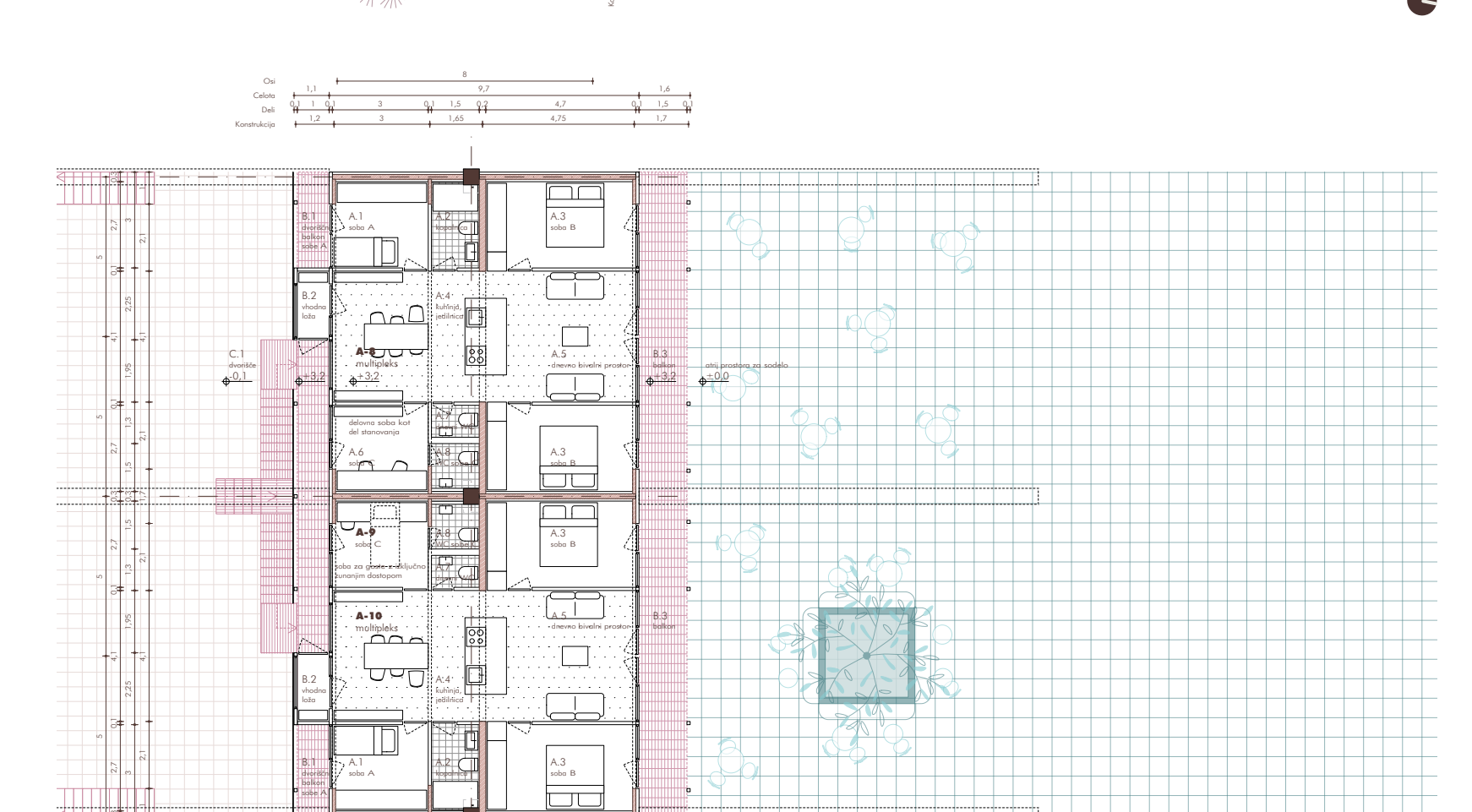
Tloris_skupnost starejših m 1_200



Tloris_prilijca_dupleks m 1_200



Tloris_nadstropja_dupleks m 1_200



Tloris_multipleks m 1_200